

Oikeudellinen valitusoikeus koskien kansaneläkkeiden lakkauttamista muihin EU-maihin

PRO MEMORIA 24-12-17

Johanna Parikka Altenstedt

18 000 ruotsinsuomalaista eläkeläistä joutuu maksumiehiksi, kun Suomen valtio saneeraa viimeisten kymmenen vuoden velkasirkusta, ja leikkaa rajusti hyvinvointivaltion eduista. Yhteensä EU:ssa asuu noin 24 000 suomalaista, joita leikkaus koskee. Moni on nyt kysellyt, miten asiasta voi oikeusvaltiossa valittaa. Siihen on erilaisia mahdollisuuksia. Tässä lyhyt yhteenveto siitä, mitä eläkeläinen tai eläkeläisjärjestöt voivat nostaa valituksessa esiin, sekä miten tehdään valtakirja jos haluat käyttää oikeusedustajaa. Lopuksi vielä tietoisku siitä, minne valituksen/valituksia voi lähettää.

Jos haluat valittaa eläkkeen lakkauttamisesta ja samalla pyytää *inhibitointia* eli Kelan päätöksen täytäntöönpanon väliaikaista pysäyttämistä (tämä on tärkeintä) siihen asti, että EU-oikeudellisuus on tarkastettu, voit toimia seuraavasti:

I) Valitus KELA:n kautta

Valitus ja oikaisupyyntöaika KELA:lle virheellisesti perustellusta päätöksestä on 37 päivää siitä, kun olet saanut päätöksen kirjeellisesti tai sähköisesti. Voit käyttää lomaketta VAL 1 ja täyttää sen tietokoneella, tai paperilla. Paperikirje lähetetään osoitteeseen: Kela, PL 10, 00056 KELA. Jos olet asianosainen, sinulla on oikeus valittaa. Eli lakkautuspäätös koskee sinua suoraan ja se vaikuttaa oikeuksiisi, velvollisuuksiisi tai etuihisi.

KELA:n kautta voi myös valittaa kansaneläkeläin puutteellisesta EU-oikeudellisuudesta, ja siinä tapauksessa asia menee KELA:n kautta **hallinto-oikeuteen**, ja sen jälkeen asia voi vielä nousta korkeimpaan hallinto-oikeuteen (KHO), jos valituslupa myönnetään.

Kun nostat esiin eläkepääätöksesi muutoksen virheellisenä, tapaus käsitellään KELA:n jälkeen **Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa**, jonka päätöksestä voi vielä valittaa Vakuutus-oikeuteen.

Molempiin voi käyttää samaa VAL1 -lomaketta, mutta huomioi, että perinteisen oikeusperiaatteen mukaan samaa asiaa ei voida käsitellä kahdessa prosessissa. Muista myös laittaa liitteet todistamaan sen, mitä kirjoitat eläkkeestäsi ja tuloistasi.

Näin täytät VAL 1-lomakkeen

- Kohtaan 1. kirjoitat tietosi (henkilöturvatus, nimi, osoite, puhelinnumero)
- Kohtaan 2. kirjoitat päätöksen antajan nimen (löytyy päätöksestä) tai vain Kansaneläkelaitos, sekä päätöksen päivämäärän.
- Kohtaan 3. kirjoitat, että
  - a) vaadit virheellisen päätöksen oikaisun eli kansaneläkkeesi Suomesta takaisin, sekä
  - b) että sillä aikaa, kun asiaa selvitetään, päätös lakkautuksesta inhiboidaan eli lain täytäntöönpano keskeytetään,
  - c) vaadit että asiaa käsittelevät Suomen viranomaiset ja/tai tuomioistuimet pyytävät EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisua lainsäädännön EU-laillisuuden ja oikeudellisuuden tarkastamiseksi (SEUT¹ artiklan 267 pohjalta).
- Kohtaan 4. perustelet vaatimuksesi. Voit motivoida vaatimuksesi seuraavilla asioilla:

a) Suhteettomuusperiaate. Lainmuutos aiheuttaa suhteettoman

tulonmenetyksen. Tee selvitys siitä, paljonko menetät, sekä paljonko sinulla on asumis-, ruoka-, vakuutus-, sairaanhoito- ja kuljetuskuluja. On tärkeää myös esittää selkeät perustelut sille, miksi väliaikainen toimenpide eli inhibitio on tarpeen, erityisesti jos päätöksen täytäntöönpano voisi johtaa suuriin taloudellisiin menetyksiin. Eläkkeen peruuttaminen ilman riittäviä perusteita ja ilman asianmukaisia oikeudellisia takuita on rikkomus Euroopan ihmisoikeussopimuksen 1. lisäpöytäkirjan 1. artiklaa (omaisuuden suoja) vastaan.

Eläkkeen peruuttaminen ei ole suhteellisuusperiaatteen mukaista, jos se aiheuttaa eläkeläiselle merkittävää taloudellista haittaa ilman riittäviä oikeudellisia perusteita.

b) Kohtuuttomuus. Lain vaikutukset tulevat kohtuuttoman lyhyellä siirtymäajalla.

Lainsäädännöstä toteutukseen vain alle kaksi kuukautta. Muista kuvata miten tämä vaikuttaa haitallisesti sinun talouteesi, terveyteesi ja itsenäisyyteesi. Lainsäätäjän viittaamassa Ruotsin eläkeviraston päätöksessä oli kuusi kuukautta siirtymäaikaa.

c) Rajoitus Euroopan unionin kansalaisten oikeuteen vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun. Muutto pois Suomesta, mikäli haluaa kansaneläkkeensä mukaan,

---

¹¹ Sopimus Euroopan unionin toiminnasta

esty (SEUT artikla 21), samalla, kun jo toisessa jäsenmaassa asuva kansalainen ei saa eläkkeitään sinne. EU:n vapaan liikkuvuuden mekanismit vahingoittuvat tämän lain takia. (EU:n perusoikeuskirja, artikla 45)

d) EU-oikeudellinen analyysi vaikutuksista sisämarkkinoiden mekanismiin puuttuu (SEUT artiklat 7, 26, 45 ja 114 sekä asetus 883/2004)

- kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevat määräykset kuuluvat henkilöiden vapaan liikkuvuuden kehykseen,
- EU:n asetukset on pantava täytäntöön jäsenmaissa sellaisenaan ilman kansallisia mukautuksia,
- tahallisesti tai tahattomasti työvoiman liikkuvuutta haittaavat tai lukitsevat jäsenvaltioiden toimenpiteet on kielletty.

e) EU-laillisuuden ja oikeudellisuuden puutteellisuus, koska päätös rikkoo EU:n peruskirjoja ja peruseriaatteita, kuten

- periaatteita unionioikeuden etusijasta kansalliseen lainsäädäntöön nähden (EUT:n ohjaava ja sitova ratkaisu Costa v ENEL, 6/1964)
- suhteellisuusperiaatetta (EU:n perusoikeuskirja, artikla 52, erityisesti kohta 2) ,
- syrijintäkieltoa (EU:n perusoikeuskirja, artikla 21, varsinkin kohta 2) sekä
- unionin instituutioiden ja jäsenmaiden vilpittömän yhteistyön periaatetta (SEU:n² artikla 4, kohta 3).

Uusi kansaneläkesääntely on merkityksellistä myös Suomen perustuslain 19 §:n 2 momentin ja 6 §:n sekä EU:n perusoikeuskirjan 20 ja 21 artiklojen kannalta, ottaen huomioon kansalaisten oikeuden perustoimeen tuloon sekä yhdenvertaisuuteen.

f) EU:n sosiaaliturva-asetuksen (EY) N:o 883/2004) artiklojen rikkominen.

EU-oikeuden etusija: Kansaneläkkeet kuuluvat EU:n sosiaaliturva-asetuksen soveltamisalaan, ja EU-oikeudella on etusija kansalliseen lainsäädäntöön nähden.

Eläkeläisiä *ei saa syrjiä kansalaisuuden perusteella* lähtömaassaan, tai toisessa EU-jäsenvaltiossa, (artikla 4); Aiemmat vakuutus-, työ- tai asumisjaksot muissa EU-maissa otetaan huomioon *eläkkeiden laskennassa*. Tämä varmistaa, että eläkeläiset eivät menetä oikeuksiaan muuttaessaan maasta toiseen (artikla 6); *etuksien vienti*: Eläkeläiset voivat saada eläkkeensä maksettua, vaikka he asuisivat toisessa EU-maassa. He voivat liikkua vapaasti EU:n sisällä menettämättä eläke-etuksiaan (artikla 7). *Määräys, joka velvoittaa jäsenvaltiot ilmoittamaan komissiolle kansalliset sosiaaliturvaetuudet* ennen niiden muuttamista, ja jotka kuuluvat asetuksen soveltamisalaan, kuten tässä tapauksessa kansaneläkkeen nimikkeen muuttaminen takuueläkkeeksi – jota ei ole ilmoitettu komissiolle (artikla 9).

---

² Sopimus Euroopan unionista

On epäselvää, ovatko muutokset kansaneläkelakiin sopusoinnussa EU:n sosiaaliturva-asetuksen kanssa. Kansaneläkelaitos on kyseenalaistanut sääntelyn EU-oikeudenmukaisuuden lausunnossaan ehdotetuista muutoksista

g) Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) määräykset: oikeus nauttia *yksityis- ja perhe-elämän kunnioitusta* (artikla 8), joka suojaa myös vanhusten oikeutta elää arvokkaasti ja itsenäisesti, mikä edellyttää riittävän taloudellisen tuen, kuten kansaneläkkeen; *syrynnän kieltö* (artikla 14) esimerkiksi iän perusteella, mikä voi olla relevanttia, jos vanhuksat kokevat syrjintää kansaneläkkeen saamisessa; sekä *omaisuudensuoja* (1. lisäpöytäkirjan 1 artikla), joka suojaa yksilön oikeutta omaisuuteensa, mikä voi myös kattaa sopimus pohjaisen kansaneläkkeen.

Kirjoita kohtaan 4. loppuun, että annat lisätietoa perusteluista sivulla 2. Sinne voit tehdä selvityksen tuloistasi ja menoistasi, listan liitteistä, joita lähetät valituksen mukana, sekä kirjoittaa, että ”Perustelut kohdasta 4. jatkuvat” ja sen jälkeen valita ja muotoilla omin sanoin asioita, jotka on listattu liitteessä A. Löydät kohta kaikki nämä teksti SEKL:n kotisivulta www.SEKL.se.

VALTAKIRJA

Näin voi kirjoittaa valtakirjan:

Täten valtuutan NN (mukaan henkilönumero - personnummer) edustamaan minua oikeudellisesti ja kaikissa viranomaisyhteyksissä puolustaen etujani koskien eläkeasioitani. Tämä valtuutus on voimassa tästä päivästä ja siihen asti, että se kirjallisesti perutaan.

Pvä ja paikka

Nimikirjoitus ja selvennys ja henkilönumero (personnummer)

II) Valitus Euroopan unioniin

1. **EU-komissiolle voi tehdä ryhmäkantelun**, esimerkiksi eläkeyhdistyksen nimissä. Sinne voi lähettää valituksen siitä, että jäsenmaan lait tai viranomaisten käytäntö rikkoo EU-lakeja ja asetuksia. EU:lle lähetetään valitus tätä kautta: [Online form to complaint to the Commission of a potential breach of EU Law by a Member State](#). Komissio selvittää, onko kansallinen laki implementoitu oikein jäsenmaassa, mutta ei ota kantaa henkilökohtaiseen tapaukseen. Sen sijaan komissio voi haastaa jäsenmaan EU-tuomioistuimeen, joka voi mitätöidä virheellisen kansallisen oikeuskäytännön.
2. **Kantelu EU-oikeusasiamiehelle**. Euroopan oikeusasiamies tutkii yksityisten henkilöiden, yritysten ja organisaatioiden tekemiä kanteluja hallinnollisista epäkohdista Euroopan unionin toimielimissä, elimissä ja virastoissa. Kantelu on tehtävä kahden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona asianomainen henkilö on saanut tietoonsa asiaa koskevat seikat. Edeltävät toimet: Kantelijan on oltava ensin yhteydessä kyseiseen elimeen ja yritettävä ratkaista asia sen kanssa, eli tässä vaaditaan ensin valitusta KELA:an. Hallinnollisessa epäkohdassa toimielin tai elin ei toimi lainmukaisesti tai hyvän hallinnon periaatteita noudattaen tai se loukkaa ihmisoikeuksia, kuten esimerkiksi syrjintäkieltoa.
[Tee kantelu | Euroopan oikeusasiamies](#)
3. **Vetoomus Euroopan parlamentille**. Voit tehdä vetoomuksen Euroopan parlamentille, jos haluat valittaa EU-lainsäädännön soveltamisesta tai muista unionin toimialaan kuuluvista asioista. Vetoomuksen voi tehdä kuka tahansa EU:n kansalainen tai EU:ssa asuva henkilö, yritys, yhteisö tai yhdistys. Vetoomuksen tulee koskea asiaa, joka vaikuttaa sinuun suoraan tai laajasti.
Verkossa: Voit tehdä vetoomuksen Euroopan parlamentin verkkosivujen kautta.
<https://www.europarl.europa.eu/petitions/en/home>
Kirjeitse: Voit myös lähettää vetoomuksen postitse osoitteeseen:

1. Euroopan parlamentti
2. Vetoomusvaliokunta
3. Rue Wiertz
4. B-1047 Bryssel
5. Belgia

Vetoomuksessa tulee mainita:

- Nimesi, osoitteesi ja kansalaisuutesi.
- Selkeä kuvaus asiasta, josta valitat.
- Perustelut, miksi katsot, että EU-lainsäädäntöä on rikottu tai sovellettu väärin.

Vetoomuksen voi kirjoittaa millä tahansa EU:n virallisella kielellä, ja saat vastauksen samalla kielellä.

III) Euroopan ihmisoikeustuomioistuin Strasbourgissa

Yksilöt voivat valittaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen, joka voi antaa Suomea sitovia päätöksiä ihmisoikeus- ja syrjintätapauksissa. Jos useat henkilöt ovat kokeneet samanlaisen ihmisoikeusloukkauksen, he voivat tehdä erilliset valitukset, jotka EIT voi päättää käsitellä yhdessä, mutta joukkokannetta ei voi tehdä, koska ihmisoikeudet ovat aina yksilön omia oikeuksia.

EIT on useissa tuomioissaan vahvistanut, että eläke on omaisuutta. Esimerkiksi tapauksessa **Kjartan Ásmundsson v. Iceland (2004)** EIT katsoi, että valittajan työkyvyttömyyseläke, jota hän oli saanut lähes 20 vuotta, muodosti omaisuutta, jota suojataan 1. lisäpöytäkirjan 1. artiklan nojalla. Päätös motivoitiin kohtuuttomuudella ja suhteellisuusperiaatteella: Eläkkeen peruuttaminen ilman riittäviä perusteita ja ilman asianmukaisia oikeudellisia takeita katsottiin kohtuuttomaksi. Tuomioistuin totesi, että valittajalle ei ollut annettu riittäviä mahdollisuuksia puolustaa oikeuksiaan. EIT arvioi, että eläkkeen peruuttaminen ei ollut suhteellisuusperiaatteen mukaista, koska se aiheutti valittajalle merkittävää taloudellista haittaa ilman riittäviä oikeudellisia perusteita. EIT:n tuomiot sitovat kaikkia konventioon liittyneitä maita, mukaan lukien Suomi.

Voit lähettää valituksen ainoastaan paperilla Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen (EIT). Melko monimutkaisen lomakkeen voi ladata täältä: [Apply to the Court - ECHR - ECHR - ECHR / CEDH](#). Suurin osa ohjeistuksesta on vain englanniksi ja ranskaksi. Valitus liitteineen lähetetään kirjeellisenä, eikä oikeuteen voi soittaa tai ottaa yhteyttä sähköpostilla. Ohje valituksen tekemiseen löytyy täältä [APPLICATION PACK – RULE 47 OF THE RULES OF COURT – ENG](#)

Valituksen on tultava perille viimeistään neljä kuukautta päätöksestä, josta yksilö haluaa valittaa ja sen osoitetaan osoitteeseen:

The Registrar, European Court of Human Rights, Council of Europe, 67075 Strasbourg Cedex, France

LIITE A – perusteluja

- EU-kansalaisten liikkuvuus EU:n yhteismarkkinoilla on osa unionin keskeisintä ydintä ja EU:n suojauksen alainen asia. Kun jäsenmaat rajoittavat liikkuvuutta, se on EU-oikeudellisesti syrjintää. Eläkeläisten, opiskelijoiden, lapsien ja perheenjäsenten oikeus liikkuvuuteen on yhtä vahva, kuin työvoiman, ja se katsotaan osaksi EU:n työvoiman liikkuvuutta. EU-tuomioistuin on tästä syystä useaan kertaan todennut ratkaisuisaan, että liikkuvuutta ei saa rajoittaa, eikä eläkkeiden mukaansaanti maasta toiseen on taattava. Syrjintä on kiellettyä sekä eri jäsenmaiden kansalaisten välillä, että oman maan kansalaisten välillä, jos perusteena on ainoastaan asuinpaikka EU:ssa.
- Syrjintäkiellosta on useita EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisuja koskien eläkkeiden mukaan saamista tai viemistä rajojen yli toiseen EU-maahan, ja niiden mukaan kansalliset lait, jotka estävät tämän jollakin tavalla ovat syrjiviä, ja näin rikkovat EU:n sääntöjä. Tässä tapauksessa syrjintä voi olla toisen maan kansalaisten syrjintää (esim. virolaiset, jotka työskentelevät Suomessa eivät saa eläkettään mukaansa Viroon) tai syrjintää ja eriarvoisuutta saman maan kansalaisten keskuudessa (esim. ruotsinsuomalaiset eivät saa kansalaisuudesta huolimatta kansaneläkettään Suomesta).
- EU:n sosiaaliturva-asetukset (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 883/2004 suojaavat eläkeläisiä ja vaativat yhdenvertaisen kohtelun saman maan kansalaisille. Uusi laki rikkoo tätä sitovaa periaatetta, koska Suomen kansalaiset EU:n ulkopuolella saavat yhä kansaneläkettä. Näin ollen tämän lain kohderyhmäksi on säädetty erityinen ryhmä heikkoja ja vanhoja – enimmäkseen naispuolisia – Suomen kansalaisia, jotka on määritelty ainoastaan asuinpaikan mukaan. Lain pohjalla on valtiontaloudellinen säästötoimenpide, eikä suinkaan eläkeläisten kansaneläkkeiden tai muiden sosiaaliturvaetuuksien takaaminen, ja täytäntöönpano osoittaa, että lain vaikutus on summittaista iskien EU:ssa asuviin suomalaisiin noteeraamatta edes kolmansissa maissa asuvia suomalaisia, eikä lain vaikutuksia suomalaisille ja muille Suomessa asuville heidän muuttaessaan toiseen jäsenmaahan ole tarkasteltu laisinkaan valmisteluvaiheessa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntokierrokselta selviää myös asiantuntijalausuntojen pohjalta, että lainsäätäjä uskoo ja toivoo, että muut EU-jäsenmaat ottavat hoitaakseen sen tulonmenetyksen, joka aiheutuu kohderyhmälle, mutta asiaa ei ole valmisteltu tai neuvoteltu millään lailla. Näin ollen Suomen hallitus on siirtämässä vaikutuksia omista kansallisista budjettileikkauksistaan muiden jäsenmaiden harteille, mikä ei ole solidaarista, eikä

EU:n perusarvojen mukaista. Laki on itse asiassa vaarallinen, koska jos siihen ei puututa, muut jäsenmaat voivat hyvinkin ottaa siitä mallia, ja sen jälkeen vapaan liikkuvuuden mekanismit rikkoontuvat.

- EU:n heikomman osapuolen suoja toteutuu EU:n perusoikeuskirjan 21 artiklan syrjintäkiellon kautta. Se ulottuu sekä työelämään että sosiaaliturvan saroille, ja kohtaa näin myös eläkeläisten oikeudet ja eläkeasiat. Lainsäätäjä ei ole ottanut huomioon heikomman osapuolen oikeuksiin lakia säädettäessä, ja rikkoo tätä suojaa vastaan.
- **Perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 51/2024 vp HE 128/2024 vp (13/11 2024)**
”(13) Perustuslakivaliokunta kiinnittää sosiaali- ja terveysvaliokunnan erityistä huomiota hallituksen esityksen sisältämän lakiehdotuksen perusteltavuuteen EU-oikeuden näkökulmasta. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan on syytä varmistua huolellisesti hallituksen esityksessä EU-oikeudesta esitetyn tulkinnan oikeellisuudesta.”

Perustuslain 1 § 3 momentti: Perustuslakivaliokunnan mukaan suomalaisessa lainsäädännössä ei tule pyrkiä EU-oikeuden kanssa ristiriidassa oleviin ratkaisuihin (PeVL 10/2024 vp).

- Suomen eduskunnan 12 joulukuuta 2024 vahvistama laki **HE 123/2024 vp** rikkoo EU:n tärkeimpiä perusperiaatteita EU-kansalaisten liikkuvuudesta, syrjimättömyydestä ja eläkkeiden mukaan saannista:
  - SEUT 45³ artikla kieltää kaikenlaisen kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevissa asioissa. Tapauksessa **C-135/99 Elsen** EU-tuomioistuin totesi, että Saksan lainsäädäntö, joka vähensi eläkkeen määrää sen perusteella, että asianomainen Herra Elsen asui Ranskassa, oli syrjivä ja rikkoi EU-oikeutta.
  - SEUT 21 artikla takaa EU-kansalaisille oikeuden liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella. Jäsenvaltiot eivät voi evätä sosiaaliturvaetuksia, kuten eläkkeitä, pelkästään sillä perusteella, että henkilö asuu toisessa jäsenvaltiossa, jos tämä johtaa syrjintään ja rajoittaa vapaata liikkuvuutta.
  - Tapauksessa **C-140/12 Brey** Saksan kansalainen muutti takaisin Saksaan Itävallasta, joka eväsi eläkkeen maksamisen sillä perusteella, että Brey ei enää asunut siellä. EUT katsoi kyseessä olevan syrjintää asuinpaikan perusteella.
C-499/06, Nerkowska: Tässä tapauksessa EUT käsitteli Puolan päätöstä evätä kansaneläke eräältä Puolan kansalaiselta, joka oli muuttanut

---

³ Tämä merkitsee kaiken kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän poistamista jäsenvaltioiden työntekijöiden välillä työhön pääsyn, työehtojen ja -olojen sekä työsuhteen päättymisen osalta.

Saksaan. Tuomioistuin katsoi, että Puolan päätös oli EU-oikeuden vastainen, koska se syrji kansalaisia heidän asuinpaikkansa perusteella.

- Suomen eduskunnan 12 joulukuuta 2024 vahvistama laki **HE 123/2024 vp** rikkoo EU:n oikeuden ensisijaisuuden periaatetta, jonka EUT on vahvistanut sitovaksi oikeuskäytännöksi jäsenmaissa mm. seuraavien asioiden käsittelyssä:
  - *Costa* vastaan *ENEL* (asia 6/64),
  - *Internationale Handelsgesellschaft mbH* vastaan *Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel* (asia 11/70),
  - *Amministrazione delle Finanze dello Stato* vastaan *Simmenthal SpA* (asia 106/77),
  - *Marleasing SA* vastaan *La Comercial Internacional de Alimentacion SA* (asia C-106/89).
- **Tapauksessa C-520/04, Pirkko Marjatta Turpeinen** EU-tuomioistuin totesi, että Suomen verotusjärjestelmä, joka asetti korkeammat verot toisessa jäsenvaltiossa asuville eläkeläisille, oli ristiriidassa EU-oikeuden kanssa. Tuomioistuin katsoi, että tällainen verotusjärjestelmä syrji eläkeläisiä heidän asuinpaikkansa perusteella ja rikkoi SEUT 45 artiklan mukaista työntekijöiden vapaata liikkuvuutta. Tätä tapausta voi tulkita analogisesti myös kansaneläkkeiden lakkautukseen, joka niin ikään syrjii eläkeläisiä heidän asuinpaikkansa perusteella. Tulossa on unionin yhteismarkkinoita lukitsevia vaikutuksia esim. Suomessa työskenteleville virolaisille, sekä haittaa EU-kansalaisten liikkuvuuteen Suomeen. Näin ollen laki rikkoo EU:n perussopimuksia ja niiden syrjintäkieltoja.
- **C-283/21 , Deutsche Rentenversicherung Bund, Saksan ja Belgian välinen eläketapaus**, koskee myös Suomessa nyt asuvia EU-kansalaisia, joiden oikeutta saada eläke mukaansa kotimaahan ei saa rajoittaa. Tuore tapaus, jolla on relevanssia nyt Suomessa asuviin ja työssäkäyviin EU:n kansalaisiin.
- **C-172/11, Georges Erny vastaan Daimler AG – Werk Wörth:** työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaate ja syrjintäkiellon periaate. EU-tuomioistuin totesi, että SEUT 45 artikla ja asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 4 kohta estävät jäsenvaltion lainsäädännön, joka syrjii rajatyöntekijöitä.
- **Ruotsin tapaus C-189/16 Zaniewicz-Dybeck ei toimi tässä yhteydessä**
Lainsäätäjän esittämä tapaus perusteluna ja oikeudellisena oikeuskäytäntönä ei koske Suomen eläkejärjestelmän mukaista takuueläkettä. Kysymys oli siitä, miten Zaniewicz-Cybeckin eläke olisi pitäisi laskea ottaen huomioon hänen työskentelyjaksonsa eri EU-maissa. (Asetus 1408/71; 46 artiklan 2 kohta, 47 artiklan 1 kohta d alakohdan ja 50 artikla⁴).

---

⁴ Neuvoston asetuksesta (ETY) N:o 1408/71:

Suomen kansaneläkkeen luokittelun muuntaminen täysin uudeksi kategoriaksi vuoden 2024 budjettikäsittelyn yhteydessä ei ole ollenkaan sama asia, jota on käsitelty yllämainitussa tapauksessa, eikä Ruotsin ja Suomen takuueläkkeet ole samanlaisia nimestään huolimatta. Ruotsin takuueläke on kytketty yleisiin tuloeläkkeisiin, ja lasketaan työvuosien mukaan. Siihen ei vaikuta virkaeläkkeet, joten hyvin moni hyvätuloinenkin saa takuueläkettä. Suomessa takuueläkkeeseen kelpuutetaan, jos on asunut maassa vähintään kolme vuotta 16 ikävuoden jälkeen ja tienatut virkaeläkkeet vaikuttavat takuueläkkeiden suuruuteen. Näin ollen tapaukseen on viitattu virheellisesti lainsäädäntöprosessin aikana.

- **Ruotsin Eläkeviraston viranomaispäätös Ruotsissa ei ole EU-oikeudellinen lähde Suomessa tai EU:ssa.** Ruotsin valtiopäivät päätti 22.6.2022, että oikeus saada takuueläke mukaan Ruotsista muuttaessa lakkasi lokakuusta 2022. Tämä ei kuitenkaan koske työeläkkeitä, maksueläkkeitä, lisäeläkkeitä ja tuloperusteisia perhe-eläkkeitä, joiden maksamista jatketaan asuinpaikasta riippumatta. Koska Suomen ja Ruotsin takuueläkkeet eroavat toisistaan nimestä huolimatta, ei ole asiallista vedota toisen jäsenmaan tekemään kansalliseen viranomais­tulkintaan osana Suomen kansallista lainmuutosprosessia. Se ei ole oikeudellinen lähde tässä suhteessa, eikä Ruotsin Eläkevirasto ole koskaan pyytänyt EU-tuomioistuimelta ennakkotulkintaa kyseisestä kansallisesta asetuksesta.
- **Nyt kyseessä oleva lainsäädäntö rikkoo vilpittömän yhteistyön periaatetta**, koska lainsäätäjä ei ota huomioon EU:n oikeudellista käytäntöä, jonka mukaan *EU-lakia tulkitaan sen käytännön ja todellisten vaikutusten kautta* – eikä kirjaimen kautta. Lain tarkoitus ja päämäärä johtavat sitä, miten säädöksiä on tulkittava. Esimerkiksi **EU:n sosiaaliturva-asetus (EY N:o 883/2004)** pyrkii sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseen harmonisoidussa EU:ssa. Hallitus on viitannut siihen, että kansaneläke kuuluu asetuksen soveltamisalaan, mutta on pyrkinyt perustelemaan, että kansallinen lainsäädäntö voi asettaa ehtoja eläkkeen maksamiselle. Tämä on ristiriidassa asetuksen tarkoituksen ja päämäärän kanssa, varsinkin kun oletuksena on, että muut jäsenmaat automaattisesti paikkaavat sen tulomenetyksen, jonka laki aiheuttaa 24 000 eläkeläiselle. **SEUT 21 artikla** takaa EU-kansalaisille oikeuden liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella. Lainsäätäjä on pyrkinyt perustelemaan, että kansaneläkkeen maksaminen vain Suomessa asuville ei rajoita tätä oikeutta, koska se ei estä kansalaisia muuttamasta toiseen

---

46 artiklan 2 kohta: "Jos henkilö on täyttänyt vakuutus- tai asumiskausia useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa, etuudet lasketaan yhteenlaskemalla kaikki nämä kaudet."

47 artiklan 1 kohta d alakohta: "Kun etuuksia lasketaan, otetaan huomioon kaikki vakuutus- tai asumiskaudet, jotka on täytetty eri jäsenvaltioissa, ikään kuin ne olisivat täyttyneet yhdessä jäsenvaltiossa."

50 artikla: "Jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että tämän asetuksen määräyksiä sovelletaan oikein ja tehokkaasti."

jäsenvaltioon, mikä on täysin oikeusperuskirjan tarkoitusta ja päämäärää vastaan, sillä käytännössä ja todellisuudessa uusi laki estää ja haittaa nimenomaisen vapaan liikkuvuuden niiltä, jotka haluavat saada mukaan eläkkeensä EU:n sosiaaliturva-asetuksen mukaan. **EU:n perusoikeuskirjan artikla 34** käsittelee sosiaaliturvaa ja sosiaalista apua⁵. Lainsäätäjä on pyrkinyt osoittamaan, että kansaneläkkeen poistaminen ei riko perusoikeuskirjan määräyksiä, koska se ei estä kansalaisia saamasta sosiaaliturvaa muilla tavoin. Tämäkin artikla on luettu väärin, koska siinä puhutaan unionin kansalaisten oikeudesta sosiaaliturvaetuuksiin ja sosiaalipalveluihin, joilla *taataan suoja* hoidon tarpeen ja vanhuuden varalta sekä työpaikan menetyksen yhteydessä. Uusi kansaneläkelaki ei sellaista takaa kohderyhmälle, jolta eläke lakkautetaan. Päin vastoin, suoja otetaan pois.

- **EU-kansalaisten liikkuvuus** EU:n yhteismarkkinoilla on osa unionin keskeisintä ydintä ja EU:n suojauksen alainen asia. Kun jäsenmaat rajoittavat liikkuvuutta, se on EU-oikeudellisesti syrjintää. Eläkeläisten, opiskelijoiden, lapsien ja perheenjäsenten oikeus liikkuvuuteen on yhtä vahva, kuin työvoiman, ja se katsotaan osaksi EU:n työvoiman liikkuvuutta. EU-tuomioistuin on tästä syystä useaan kertaan todennut ratkaisuisaan, että liikkuvuutta ei saa rajoittaa, eikä eläkkeiden mukaan saanti maasta toiseen on taattava. Syrjintä on kiellettyä sekä eri jäsenmaiden kansalaisten välillä, että oman maan kansalaisten välillä, jos perusteena on ainoastaan asuinpaikka EU:ssa. Suomen eduskunnan vahvistama laki **HE 123/2024 vp** rikkoo näin ollen EU:n tärkeimpiä perusperiaatteita EU-kansalaisten liikkuvuudesta, syrjimättömyydestä ja eläkkeiden mukaan saannista.
- **EU:n perusoikeuskirjan 52 artikla käsittelee suhteellisuusperiaatetta.** Artiklan mukaan perusoikeuksien rajoitusten on oltava lailla säädettyjä ja kunnioitettava oikeuksien ja vapauksien olennaista sisältöä. Rajoitusten on oltava tarpeellisia ja aidosti vastattava unionin tunnustamiin yleisen edun mukaisiin tavoitteisiin tai tarpeeseen suojella muiden oikeuksia ja vapauksia.
- **EU:n perusoikeuskirjan 21 artikla kieltää kaikenlaisen syrjinnän.** Artiklan mukaan 1. syrjintä, joka perustuu esimerkiksi sukupuoleen, rotuun, ihonväriin, etniseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, geneettisiin ominaisuuksiin, kieleen, uskontoon tai vakaumukseen, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään, vammaisuuteen, ikään tai

---

⁵ Artikla 34: 1. Unionin on tunnustettava ja kunnioitettava oikeutta sosiaaliturvaan ja sosiaaliseen apuun, jotta voidaan taata ihmisarvoinen elämä kaikille, joilla ei ole riittäviä varoja.

2. Unionin on tunnustettava ja kunnioitettava oikeutta sosiaaliturvaan sairauden, äitiyden, työtapaturmien, työkyvyttömyyden, vanhuuden ja työttömyyden tapauksissa sekä perheen huoltajan menettämisen yhteydessä, perussopimusten ja kansallisten lainsäädäntöjen mukaisesti.

3. Unionin on torjuttava sosiaalista syrjäytymistä ja sekä edistettävä sosiaalista osallisuutta ja suojelua.

sukupuoliseen suuntautumiseen, on kielletty. 2. Kielletään kaikenlainen kansalaisuuteen perustuva syrjintä perussopimusten soveltamisalalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta niiden erityismääräysten soveltamista

- **EU-oikeudessa yhdenvertaisuusperiaate** on vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 artiklassa, jonka mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Syrjintäkielto sisältyy 21 artiklan 1 kohtaan, jossa kielletään kaikenlainen muun muassa henkilön vammaisuuteen tai ikään perustuva syrjintä.
- Suomen ja eri EU-maiden väliset sosiaaliturvasopimukset sisältävät määräyksiä siitä, miten maat takaavat toistensa kansalaisille sopimuksen mukaisen sosiaaliturvan ja eläkkeen. Suomen lainsäädännön muutos johtaa siihen, että Suomi rikkoo yksipuolisesti näitä sopimuksia, joita Sosiaali- ja terveysministeriö ei ole neuvotellut muiden jäsenmaiden kanssa uudelleen, eikä niitä ole tarkastettu EU-asetusten 987/2209 ja 883/2004:n valossa, ainakaan mitä voi lukea lain valmistelusta ja esityksestä. Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimukset, jotka koskevat maiden välisiä sosiaaliturvasopimuksia, ovat niin ikään jääneet pois tulkinnoista.
- **EU:n perusoikeuskirja, artikla 47: Oikeus tehokkasiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen.** "Jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa tämän artiklan edellytysten mukaisesti. Jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen ja julkiseen käsittelyyn kohtuullisen ajan kuluessa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, joka on perustettu lailla. Oikeusapua annetaan niille, joilla ei ole riittäviä varoja, siltä osin kuin oikeus tehokkasiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen sitä edellyttää."
- **EU:n perusoikeuskirja, artikla 51:** Perusoikeuskirjan soveltamisala, joka velvoittaa jäsenvaltiot noudattamaan perusoikeuksia, kun ne soveltavat EU-oikeutta⁶

---

⁶ Tämän perusoikeuskirjan määräykset koskevat unionin toimielimiä, elimiä ja laitoksia toissijaisuusperiaatteen mukaisesti sekä jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun viimeksi mainitut soveltavat unionin oikeutta. Tämän vuoksi ne kunnioittavat tämän perusoikeuskirjan mukaisia oikeuksia, noudattavat sen sisältämiä periaatteita ja edistävät niiden soveltamista kukin toimivaltansa mukaisesti ja unionille perussopimuksissa annetun toimivallan rajoja noudattaen.